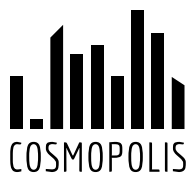

Chrobák slečny Bensonovej

Rachel Joyce

Dobrodružný román o tajuplnej expedícii
do Novej Kaledónie
a sile skutočného priateľstva

Chrobák slečny Bensonovej

Rachel Joyce

Rachel Joyce
Chrobák slečny
Bensonovej

Vydala GRADA Slovakia s.r.o. pod značkou Cosmopolis
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 73. publikáciu

Z anglického originálu *Miss Benson's Beetle* vydaného vydavateľstvom
Doubleday an imprint of Transworld Publishers vo Veľkej Británii v roku 2020,
do slovenčiny preložila Miroslava Genderová Sobčáková.

Jazyková redakcia Anetta Letková
Ilustrácia na obálke Žaneta Aradská
Spracovanie obálky Zuzana Ondrovičová
Grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Natália Kuľková

Vydanie 1., 2021
Počet strán 392
Tlač Tisk Centrum s.r.o.

This translation of *Miss Benson's Beetle*
is published by arrangement with Rachel Joyce.
Copyright © 2020 by Rachel Joyce

Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2021
Cover Illustration © Žaneta Aradská, 2021
Translation © Miroslava Genderová Sobčáková, 2021

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

*Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy
nesmie byť reprodukováaná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.
Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané.*

ISBN 978-80-8090-186-8 (ePub)
ISBN 978-80-8090-185-1 (pdf)
ISBN 978-80-8090-184-4 (print)

Táto je pre teba, Nell

*Hľadaj a nájdeš. Čo človek neobjaví,
ostane bez povšimnutia.*

Sofokles

*V akejsi snahe poprieť, že veci sa ustavične menia,
strácame zmysel pre svätosť života. Ľudstvo má tendenciu zabúdať,
že je súčasťou prirodzeného kolobehu.*

Pema Chodron

1

Zlatý chrobák z Novej Kaledónie, 1914

KEĎ MALA MARGERY desať rokov, jej srdce si získal maličký chrobák.

V ten deň svietilo slnko a ani jedno okno na fare neostalo zatvorené. Margery si práve živo predstavovala, ako jej drevené hračky po pároch plávajú z jednej strany izby na druhú. Vtom si však uvedomila, že väčšina zvieratiek bola buď pokreslená, alebo pokazená. Kedysi dávno totiž patrili jej bratom, a niektoré dokonca chýbali úplne. Keď si začala lámať hlavu nad tým, či by mohla dať trojnohú ťavu dokopy s bodkovaným vtákom, vyšiel jej otec zo svojej pracovne a spýtal sa: „Máš pre mňa chvíľu, zlatíčko? Chcem ti niečo ukázať.“

Margery vzápätí položila hračky na zem a vybrala sa za ním. Pre svojho otca by sa postavila aj na hlavu.

Podišiel k stolu, sadol si a s úsmevom kývol hlavou. Margery dobre vedela, že ju zavolať preto, aby s ňou mohol chvíľu len tak pobudnúť. Odkedy jej štyria bratia narukovali, volával ju k sebe často. Alebo mal vo zvyku postávať dole pri schodoch,

akoby bezcieľne hľadal niečo, čo vlastne ani neexistovalo. Mal tie najláskavejšie oči na svete a kvôli plešine vyzeral tak trochu obnažene.

„Myslím, že mám niečo, čo ťa bude zaujímať, dievčatko moje,“ povedal.

„Nie je to nič výnimočné, ale možno sa ti to zapáči.“

V takýchto chvíľach väčšinou prišiel s niečím zo záhrady, avšak tentoraz otvoril knihu s názvom *Úžasné tvory*. Vyzerala tak významne ako Biblia alebo encyklopédia a zaváňala stuchlinou – tú však bolo cítiť asi aj z neho. Margery stála po jeho boku a zo všetkých síl sa snažila nevrtiť.

Na prvej strane bol nakreslený muž. Na jeho tvári a rukách nebolo nič výnimočné, ale namiesto nôh mal rybí chvost. Od pása nadol vyzeral ako morská panna. Margery nevychádzala z úžasu. Nasledujúca ilustrácia bola rovnako zvláštna. Na prvý pohľad sa nakreslená veвериčka javila ako každá iná. Až na jeden detail. Mala totiž krídla. A tak to pokračovalo ďalej, strana za stranou, jeden úchvatný tvor za druhým.

„Aha, pozri sa,“ nabádal ju otec. „No tak, ale toto. Pozri na tohto chlapíka, Margery.“

„Čo myslíš, sú skutočné?“

„Možno.“

„Žijú v zoo?“

„Ach, to nie, srdiečko. Ak aj sú tieto tvory skutočné, ešte ich neobjavili. Sú ľudia, ktorí veria, že existujú, ale ešte sa im ich nepodarilo chytiť alebo to nedokážu.“

Nemala ani potuchy, o čom rozprával. Do tej chvíle verila, že všetko na svete už bolo objavené. Ani vo sne jej nenapadlo, že by to mohlo byť aj naopak – že by najskôr človek objavil niečo na obrázku v knihe a potom sa to vydal hľadať.

Vďaka otcovi spoznala tvory, ako bol himalájsky yeti, lochnesská príšera alebo obrovský leňochod. V knihe našli dokonca aj írskeho losa, ktorý sa pýšil parohami veľkými ako krídla, alebo juhoafrickú quaggu, teda napoly zebra a napoly koňa. Alka veľká, makak levochvostý, queenslandský tiger – tak neuveriteľne veľa úžasných tvorov a nikto doteraz neobjavil ani jedného z nich.

„Myslíš, že by mohli byť skutočné?“ zaujímala sa.

Otec prikývol. „Upokojuje ma,“ povedal, „keď myslím na to, ako málo toho vieme o našom svete. Vlastne nevieme celkom nič.“ A po tejto zdanlivo protirečivej myšlienke otočil ďalšiu stranu. „Aha!“

Ukázal na malý fliačik. Vysvitlo, že to bol chrobák.

Taká malinká drobnôstka. Úplne nenápadná a obyčajná. Nemohla pochopiť, ako sa tento chrobák ocitol v knihe s názvom *Úžasnú tvory*. A vôbec ju neprekvapovalo, že ho ešte nikto neobjavil. Veď keby naň stúpila, pravdepodobne by si to ani nevšimla.

Otec jej vysvetlil, že chrobák sa skladá z troch častí – hlavy, hrude a bruška – a má dva páry krídel. Marilo sa jej, že toto už niekde počula. Chrobáky vďaka jemnejším krídlam lietajú a tie pevnejšie ich zasa chránia. Na zemi žije dokonca viac druhov chrobákov ako akýchkoľvek iných živočíchov, a každý jeden je unikátny na niekoľko podivuhodných spôsobov.

„Vyzerá trochu nevýrazne,“ zhodnotila Margery. Párkrát začula svoje tety, ako tak hovorili aj o nej. No nikdy tak nerozprávali o jej bratoch, tí boli totiž pastvou pre oči.

„Jéj, pozri sa!“

Otočil ďalšiu stranu a ona zrazu zmeravela.

Zbadala toho istého chrobáka, no tentoraz bol dvadsaťkrát zväčšený. Ako sa len mylila! Tak veľmi sa mylila a nemohla uveriť vlastným očiam. Tá maličká vec nebola zblízka ani trochu

nezaujímavá. Bola oválna, celá akoby zo zlata a žiarivo krásna. Všetko bolo zlaté – hlava, hrud', bruško, dokonca aj nožičky. Vyzeralo to, akoby príroda zobrala šperk a vykúzlila z neho chrobáka. Tá *vecička* bola jednoznačne úchvatnejšia ako nejaký muž s rybím chvostom.

„Toto je zlatý chrobák z Novej Kaledónie,“ oznámil jej otec. „Len si predstav, aký by to bol pocit, keby sme ho objavili a priniesli domov.“

Skôr než stihla niečo povedať, niekto zazvonil. Otec sa pomaly postavil, opatrne zavrel dvere – akoby sa bál, že im ublíži – a nechal ju v izbe samu s chrobákom. V momente, keď začala naťahovať prst, aby sa ho dotkla, začula otcov hlas odo dverí.

„Všetci? Naozaj všetci?“

Doposiaľ mala Margery na otcovu fascináciu chrobákmi iný názor – veľakrát ho síce videla v záhrade so siečkou na hmyz, ale spoločnosť mu robili zvyčajne len jej bratia. Avšak teraz bolo všetko inak. Keď sa Margery dotkla prstom toho zlatého chrobáka, stalo sa niečo zvláštne. Akoby preskočila iskra a jej budúcnosť sa zrazu pred ňou otvorila ako kedysi zamknuté dvere. Najprv ju obľiala horúčava, potom studený pot. Rozhodla sa, že toho chrobáka nájde. Bolo jej jedno, kde sa Nová Kaledónia nachádza, jednoducho si ho prinesie domov. Mala pocit, že ju trafil blesk a odrazil jej temeno hlavy. Už teraz si predstavovala, ako sedí na mulici, kým nosič sa vlečie pozadu aj s jej batožinou.

No keď sa reverend Tobias Benson vrátil odo dverí, vyzeral tak, že nezabudol len na zlatého chrobáka, ale aj na Margery. Pomaly prešiel k stolu a začal sa prehrabávať v papieroch. Prekladal ich z miesta na miesto, akoby netušil, kam patria. Zodvihol ťažidlo, následne pero. Ťažidlo potom uložil tam, kde predtým ležalo pero. A na pero akoby celkom zabudol. Zdalo sa, že už ani

nevedel, načo sa taká vec používa. Hľadel len tak do prázdna a po líkach mu stále stekali slzy.

„Všetci?“ vzlykal. „Naozaj všetci?“

Vtom niečo vybral zo zásuvky, prešiel cez zasklené dvere a skôr než si Margery stihla čokoľvek uvedomiť, jej otec sa zastrelil.

Anglicko, začiatok septembra 1950

Dobrodružstvo!

2

Kam ste sa vybrali s mojimi novými čižmami?

SLEČNA BENSONOVÁ SI VŠIMLA, že po celej triede putuje papierik. Zozadu sa pomaly, ale iste blížil do stredu.

Muselo byť na ňom niečo náramne vtipné, lebo hoci sa žiačky snažili svoj smiech najskôr utuľtať, ani zďaleka neutíchal. Práve naopak, jednému z dievčat sa dokonca začalo nahlas čkať, zatiaľ čo ďalšie očervenelo ako paprika. Margery o papieriku, samozrejme, vedela, no nemienila to dať najavo. Takúto stratégiu volila v podobných prípadoch vždy. Predstierala, že nevie o ničom. Nanajvýš zdvihla hlas, aby mohli sledovať učivo aj dievčatá vzadu. Ona vysvetľovala, ako počas vojny upiecť koláč, zatiaľ čo papierik pokračoval vo svojej ceste od jednej žiačky k druhej.

Aj keď od konca druhej svetovej vojny ubehlo už päť rokov, prídelový systém bol stále v plnom prúde. Ľudia dostávali na prídel mäso, maslo, bravčovú masť aj margarín. Nehovoriac o cukre, čaji, syre, mydle či sladkostiach. Manžety na Margerinom plášti viseli už iba na niekoľkých nitkách a topánky mala také obnosené, že v daždi nahlas čvachtali. Ak by si ich aj dala opraviť, musela by

tam na ne čakať bosá. A tak ich nosila naďalej a ony sa postupne rozpadali. Ulice boli plné zničených budov – s izbami, v ktorých chýbali steny a kde-tu ešte visela žiarovka alebo retiazka na splachovanie. Záhrady stále slúžili výhradne na pestovanie najmenej náročných plodín a na miestach zničených bombami sa kopili stohy starých novín. Muži sa túlili po uliciach v oblekoch, ktoré dostali pri demobilizácii. Tie nielenže kedysi patrili niekomu inému, no navyše im vôbec nesedeli. Ženy zase stávali v dlhočizných radoch aj niekoľko hodín, len aby mohli odísť domov s troškou mastnej slaniny. Niekedy človek prešiel aj míle autobusom, no nezazrel ani jeden kvietok alebo trochu modrej oblohy. Čo by slečna Bensonová dala za kúsok modrého neba. Mala pocit, že ešte aj to bolo na prídel. Odvšadiaľ počúvala, ako je toto nový začiatok, ale v jej očiach bol každý deň presne taký istý ako ten predošlý – len samé rady, zima a smog. Zdalo sa jej, že nežije, iba prežíva.

Papierik sa stále viac približoval k predným laviciam. Lomoz a chichot naberali na sile, plecía sa až triasli od smiechu. Práve keď slečna Bensonová vysvetľovala, ako vystlať formu papierom na pečenie, niekto drgol do dievčaťa sediaceho v prvej lavici a to vtislo papierik do rúk Wendy Thompsonovej. Keď sa večne chorľavá a bojazlivá Wendy nahlas rozrehotala, bolo to priam zarážajúce. Vždy totiž vyzerala tak, že sa bojí aj vlastného tieňa a verí, že sa jej nikdy nemôže prihodiť nič dobré. No a ona sa doslova rozrehotala. A s ňou aj všetky dievčatá. Už sa ani nesnažili smiech tutlať. Keby prestali, o chvíľu by ich počula celá škola.

Margery položila kriedu a pozrela priamo do ich tvárí. Smiech pomaly utíchol. Raz jej povedali, je to buď, alebo. V žiadnom prípade sa neusiluj byť kamarátska, pretože žiačky nie sú tvoje kamarátky. Jedna z jej bývalých kolegyň, učiteľka výtvarnej výchovy, to vzdala už po týždni. „Ony si na hodine pohmkávajú,“ vzlykala

v zborovni, „a keď sa spýtam, kto to hmká, bez mihnutia oka zaklamú, že nikto. Človek musí mať nervy z ocele, aby to tu vydržal.“

Margery zostúpila z malého dreveného pódia pred katedrou a nastavila ruku. „Podaj mi, prosím, ten papierik, Wendy.“

Dievča zostalo sedieť so sklonenou hlavou ako plaché vtáča. Jeho spolužiačky v zadnom rade sa na seba veľavravne pozreli, ale inak sa žiadna ani nepohla.

„Len chcem vedieť, čo je také smiešne, Wendy. Možno sa môžeme zasmiať všetci spoločne.“

V danej chvíli bol odkaz na papieriku to posledné, čo Margery zaujímalo. Plánovala ho len otvoriť a rovno hodiť do koša. Chcela sa čím skôr vrátiť ku katedre a odučiť hodinu. Už aj tak sa chýlila ku koncu a ona sa nevedela dočkať šálky horúceho čaju a keksíkov, ktoré na ňu čakali v zborovni.

„Ten papierik, Wendy.“

Žiačka jej ho podala pomalšie ako slimák. „Nerobila by som to, pani učiteľka,“ pošepala Wendy.

Margery napriek varovaniu papierik zobrala a otvorila ho. V celej triede nastalo ticho a zahalilo ju ako hustá hmla.

To, čo držala v rukách, nebol len taký obyčajný, detinský vtíp. Nebol to ani vtíp, ani narážka na nudnú hodinu, ale veľmi nelichotivý obrázok – karikatúra nemotornej postaršej ženy. Bolo evidentné, že znázorňovala Margery. Nielen ten o číslo väčší oblek patril jej, no ani o topánkach nemohlo byť pochyb. Na kresbičke ich žiačky vymenili za dve ploché dosky a na jednej z nich palec trčal presne tam, kde aj Margery. Namiesto nosa sa na tvári vynímal zemiak a strapaté vtáčie hniezdo poslúžilo ako náhrada vlasov. Dokonca jej nakreslili aj fúzy na štýl Adolfa Hitlera. A aby toho nebolo málo, karikatúru pomenovali *Panna Margery*.

Prestala dýchať a v hrdle mala hrču, pod ktorou sa tlačil hnev a zároveň ľútosť. Mala nutkanie povedať: „Ako sa len opovažujete? Veď toto ani zďaleka nie som ja“, no nenašla v sebe toľko sily. Namiesto toho ostala nehybne stáť a nevydala zo seba ani hláska. Na zlomok sekundy dokonca nezmyselne dúfala, že ak sa nepohne a nijako nezareaguje, situácia sa vyrieši sama. Vtom začula chichot. Hneď nato niekto zakašľal.

„Kto to nakreslil?“ opýtala sa priškrteným hlasom. Premohla ju taká úzkosť, že rozprávanie jej prišlo priam nemožné.

Nedostala žiadnu odpoveď.

Lenže teraz už nebolo cesty späť. A tak skúsila všetko. Pohrozila im domácimi úlohami navyše. Povedala, že prídu o poobedňajšiu prestávku. Dokonca ich varovala, že ak sa niekto neprizná, pošle po zástupkyňu. Dobre vedela, že tá žena všetkým naháňala strach. Stojí za to podotknúť, že jeden, jediný raz, keď ju Margery videla smiať sa, bolo v deň, keď sa jej zasekla sukňa vo dverách. („Nikdy som sa tak schuti nezasmiala,“ zhodnotila neskôr zástupkyňa. „Vyzerala si ako medveď zmietajúci sa v pasci, Margery.“) Nezabralo však nič. Dievčatá mlčky sedeli s pohľadmi zapichnutými do zeme a červeňou na lícach. Zrazu zazvonilo na prestávku a chodby školy následne zaplnilo more žiačok svojím dupotom a vravou. To, že sa nikto nepriznal, nikto nepopustil, dokonca ani Wendy Thompsonová, Margerinu úzkosť ešte znásobilo. Každá bunka v jej tele ju presviedčala o tom, aká je nemožná. Hoci papierik bezmocne hodila do koša, tá karikatúra akoby tam niekde zostala visieť. „Hodina sa skončila,“ hlesla Margery, dúfajúc, že sa jej podarilo zachovať si aspoň štipku dôstojnosti. Zodvihla kabelku a odišla. Ešte ani poriadne nezatvorila za sebou dvere, keď začula hurónsky smiech. „Wendy, si jednotka!“ burácali dievčatá. Margery kráčala ako vo sne. Zdalo sa jej, že minula laboratórium

aj kabinet dejepisu, no nebola si tým celkom istá. Zúfalo hľadala miesto, kde by sa mohla uchýliť či zhlboka sa nadýchnuť. Mala pocit, že žiačky sa na ňu rútia zo všetkých strán. Škriekali ako otravné čajky. A Margery v hlave znel len ten hurónsky smiech. Pokúšala sa dostať na ihrisko, ale bolo zamknuté a vstupnou bránou školy smeli prejsť iba návštevníci. Zamestnanec by sa tadiaľ nikdy nedostal. Žeby aula? Margery s nádejou otvorila dvere, no vnútri sa vznášali školáčky oblečené v tielkach a nohavičkách a nacvičovali nejaký tanec s vlajočkami. Mala pocit, že sa odtiaľ nikdy nedostane. Prešla okolo skrine so školskými trofejami, narazila do škatule plnej športových dresov, ba čo viac, v tej rýchlosti takmer prepadla cez hasiaci prístroj. *Zborovňa*, napadlo jej. Tam bude v bezpečí.

Margery vedela o tom, že je zavalitá. Posledné roky sa o seba príliš nestarala. Toho si bola tiež vedomá. Vždy bola vysoká, no kedysi, ako dievča, bývala aj chudá. Presne ako jej bratia. Dokonca aj oči mala modré ako fialky – v tom sa taktiež ponášala na svojich bratov. To, že po nich dedila aj oblečenie, ju až tak nemrzelo. No jej výška jej naozaj strpčovala život. Už v ranom veku sa preto naučila hrbiť sa. Čo sa týka hmotnosti, tá jej začala takto extrémne pribúdať až po menopauze. Nabraté kilá jej dokonca spôsobovali bolesť v bedrovom kĺbe. Rovnako ako jej mame. Niekedy ju bolesť prekvapila tak, že ju prinútila krívať. Avšak o tom, že je na posmech aj v škole, nemala ani potuchy.

V zborovni vládlo neveriteľné ticho. Všade zapáchala mäsová omáčka a staré stuchnuté svetre. Nepozdravil ju nikto, väčšina jej kolegov práve pochrapkávala. Zástupkyňa stála v rohu a v rukách držala škatuľku pripináčikov. Oblečená v skladanej sukni ako vždy uštipačne a s vervou kontrolovala, či na nástenke pre zamestnancov nevisí niečo nevhodné. Napodiv, aj keď väčšina jej kolegov